

LA CONQUESTA DE MONTSERRAT

(25 juliol de 1811)

En la Guerra del Francès, un episodi dels mes colpidors en l'imaginari dels catalans, fou sens dubte el "saqueig dels tresors i l'incendi de Montserrat de l'any 1811", així apareix en tots els resums de l'història del Montserrat, inclòs el publicat pel propi monestir, i no cal dir en els manuals a l'abast del gran públic.

L'estampa publicada amb el monestir cremant i les tropes napoleòniques carregades de sacs plens de ornaments religiosos, es prou coneguda.

En la biografia del Baró d'Eroles¹, publicat en la web de l'Ajuntament de Talarn, diu textualment "**El 1811 dirigí la desgraciada fortificació de Montserrat, que acabà amb l'incendi i el saqueig del monestir per Suchet**", aquí apunta que fou fortificada.

Investigat el tema, partint de varies fonts de l'història militar d'aquesta acció, però sobre tot el publicat per el "Servicio Historico Militar" en el volum VI de la seva "Guerra de la Independencia (1808-1814)", podem fer la següent descripció de la conquesta de Montserrat:

Després de la caiguda de Tarragona, el 28 de juny de 1811, com a resultes del setge dut a terme per l'Exèrcit d'Aragó del general Suchet, Catalunya restà, pràcticament, en mans de les tropes napoleòniques. Una vegada evacuades les unitats regulars espanyoles, queden tres nuclis de resistència: el castell de Figueres, la serra de Busa (El Solsonès), i Montserrat.

El castell de Figueres, recuperat gràcies a un cop de mà de mossèn Rovira² i els seus miquelets, es trobava assetjat per Macdonald³, acció que seria neutralitzada mol aviat⁴.

A la serra de Busa, el nou capità general de Catalunya, Luis Roberto de Lacy i Gautier, intenta reunir les restes del "Ejército de la Derecha" espanyol⁵, bàsicament les forces supervivents de miquelets i dels soldats de les extingides unitats de la Divisió de Granada⁶. Amb una nova lleva, vol reorganitzar un exèrcit operatiu i continuar la lluita contra Napoleó per restituir el Principat de Catalunya al Regne d'Espanya. Instal·là un camp d'entrenament militar, una escola d'oficials, i també fou utilitzat com a camp de presoners imperials.

La muntanya de Montserrat, aparentment inexpugnable, es una posició de gran transcendència estratègica en trobar-se sobre la carretera que uneix Barcelona amb Lleida, i era el camí més fàcil per accedir al centre de la península. En una plataforma situada a mitja altura del massís, és troba assentat el monestir de l'ordre benedictí, que al principi de la guerra fou abandonat pel monjos per refugiar-se a Mallorca, i traslladaren amb ells els tresors, imatges i relíquies. Una vegada buit, els edificis foren ocupats per l'exèrcit espanyol, que el transformà amb el principal magatzem militar del Principat, tots els subministraments d'armes, munició, queviures i impediments militars desembarcats pels vaixells britànics eren dipositats en el monestir per després repartir-los.

---

¹ D.Joaquim Ibáñez-Cuevas i de Vilonga (Talarn 1784- Daimel 1825), baró d'Eroles i quart marquès de La Cañada-Ibáñez. *Militar espanyol absolutista*.

² La nit del 9 al 10 d'abril de 1811, el cap de miquelets Rovira al front de 2.000 homes s'apoderà, per sorpresa, de la fortalesa de Sant Ferran de Figueres, que comptava amb una guarnició d'un batalló provisional de 600 homes, reclutes de les divisions italiana i napolitana de Pino i Compère. Acció coneguda popularment per "la Rovirada"

³ El mariscal Macdonald, era el cap de "l'Armée de Catalogne", i per tant Governador General de Catalunya.

⁴ El 17 d'agost, les tropes imperials recuperen en domini de la fortalesa, quedant lliure la comunicació amb la frontera.

⁵ Segons el Decret de la Junta Central de 2 d'octubre de 1808, denominació de l'exèrcit espanyol que operava a Catalunya.

⁶ Divisió de 15.000 homes, procedent de Granada comandats pel general Reding, que arribaren a Catalunya a cavall del 1808-1809.

La muntanya, per la seva extensió no fou mai fortificada, però els edificis del monestir foren arpillats i atrinxerats els seus contorns. Els dos camins d'accés, el de Monistrol fou volat en varis punts, cosa que el feu impracticable, l'altra, el més planer que surt de Can Masana⁷ hi foren construïdes dues bateries de 10 canons.

Quan Suchet decidí conquerir el reducte, aquest estava defensat per una força compresa entre 2.500 i 3.000 miquelets sota el comandament del baró d'Eroles.

El general francès reuneix una força de 10.000 homes, les divisions⁸ d'infanteria Harispe i Frère, i la brigada Abbé del seu cos d'exèrcit, auxiliat per dos batallons de la guarnició de Barcelona.

L'atac el portaria a terme la brigada Abbé, i per evitar l'arribada de reforços, la divisió Harispe guardaria el camí de Igualada, la Frère el de Manresa, i el dos batallons de Barcelona el camí del Bruc.

La brigada Abbé, sortiria de Can Massana, i pel camí principal, que voreja el massís per la seva cara nord, atacaria el monestir. La brigada Montmarie, de la divisió Frère, sortiria de Collbató i pel camí més directa intentaria arribar al reducte fortificat.

El dia 25 de juliol, s'inicia l'atac. Els cinc batallons d'infanteria de la brigada Abbé, troben poca resistència a l'inici de la pujada, fins que arriben a la primera bateria, situada a prop de la capella de Santa Cecília, a uns 1.100 metres del monestir. La decidida resistència fa aturar la columna, el general Abbé destaca les seves companyies de "voltigeurs"⁹, que s'enfilen pels costers fins que poden situar-se en una posició superior a la bateria, obren foc, que desconcerta als defensors, situació aprofitada per llançar a l'atac els granaders, que a cop de baioneta fan retrocedir als artillers i als miquelets, fins a la segona bateria. Atacada i conquerida de la mateixa forma, tots els supervivents busquen refugi en el monestir.

El general Abbé reagrupa la seva brigada i ajudat per la brigada Montmarie que ha forçat el camí de Collbató, és disposa a l'assalt del monestir, quan senten el soroll d'un intens combat procedent de l'interior del monestir, al poc temps veuen sortir fugint els defensors abandonant les armes. Un grup de soldats lleugers, destacats al principi de l'atac, s'avien obert camí entre les roques fins al darrera del monestir, uns 300 és reuniren al darrera del edifici principal trobant oberta una porta de servei, decidiren atacar als defensor per la reraguarda; els miquelets que defensaven l'edifici foren sorpresos i veien que els defensors de les bateries retrocedien, plens de pànic fugen muntanya avall, on molts resultaren mors o ferits al caure pels espadats existents.

La conquesta de Montserrat costà a Suchet uns 200 baixes i pel costat espanyol unes 400.

Fou un cop molt fort contra la moral combatent dels catalans, creien que el massís era inexpugnable, i sobre tot perquè estava protegit per la Mare de Deu de Montserrat, de gran devoció en el Principat¹⁰.

La ruta de Barcelona a Lleida quedava oberta, Suchet utilitza part de les seves tropes per assegurar-la: deixa a la brigada italiana Palombini, de la divisió Harispe, com a guarnició; la divisió Frère a

---

⁷ No confondre amb el camí de les Bateries, que surt de Collbató, aquestes foren construïdes pels francesos.

⁸ Una divisió francesa d'infanteria estava formada per dues brigades, una brigada per dos regiments, i un regiment per dos o tres batallons..

⁹ No te traducció, equival a caçador. Soldat d'infanteria lleugera, cada batalló disposava d'una companyia de "voltigeurs", una de granaders i quatre de fusellers.

¹⁰ Des del 1881, n'és la patrona principal.

Igualada; dos regiment de cavalleria amb un d'infanteria els deixa a Cervera. La brigada Abbé torna cap al baix Ebre per incorporar-se a la seva divisió, la Musnier.

Així acabà la campanya de Suchet a Catalunya.

A mitjans d'octubre la guarnició imperial deixada en el monestir, es retirà cap a la ciutat de Barcelona, degut a les accions del general Lacy, que tallà les comunicacions entre aquella ciutat i Lleida.

La muntanya fou ocupada una altra vegada per les tropes espanyoles, i el 1812 foren derrotades en el combat de Sant Dimes, però així es una altra historia

Algunes conclusions

D'entrada en els relats militars, i sobre tot, en el del Servicio Historico Militar, que depèn del Ministeri de Defensa espanyol, no parla de cap incendi i menys del saqueig del tresor religiós del monestir, i sobre tot de la seva biblioteca, com s'insinua tradicionalment. Inclòs en la evacuació del mes d'octubre diu: *"aunque saqueraon y desmantelaron el venerado monasterio"*.

Com diuen tot fou evacuat cap a Mallorca a l'inici de la guerra. No ressaltarien un acte de sacrilegi?.

Si Suchet decidí atacar Montserrat, fou perquè era una base militar, i no un centre religiós.

Segurament es va emportar impedimenta militar, la que podia transportar i la resta deuria cremar-la, i l'estat dels edificis deurien quedar molt malmesos, tant per l'estada del miquelets, la pròpia lluita i després per la guarnició italiana que hi deixa el general Suchet.

Un tema queda obert: la identitat dels dos batallons de la guarnició de Barcelona, cap font detalla aquest extrem. Podem identificar totes les unitats imperials que participaren en l'acció, menys aquelles. Podria tractar-se d'unitats catalanes al servei de Napoleó o del Govern de Catalunya?.

Tot sembla un acte de propaganda, de l'època, que una vegada fet l'efecte buscat, es ha dir, reafirmar el grau d'odi dels catalans contra els francesos tant necessari per continuar la lluita, a quedat com a cosa certa en l'imaginari col·lectiu.

Això em recorda el cas de la destrucció del Monestir de Sant Llorenç del Munt pel francesos el 30 de març de 1809, considerat avui dia com a llegenda, dons a quedat demostrat documentalment que 22 anys abans d'aquella data, ja estava en runes.¹¹

Arenys de Munt, juliol 2006

Gustau Adzerias i Causi

---

¹¹ Segons l'estudi fet per A.M. Hernández Cardona.